

МЕРИТОКРАТІЯ ЯК НОВА ФОРМА СУСПІЛЬНО – ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПРАВЛІННЯ МАЙБУТНЬОГО ЧЕРЕЗ СОЦІОЛОГІЧНУ ПРИЗМУ

Поява меритократичних ідей була спричинена виходом у світ сатиричної антиутопії Майкла Янга «Піднесення меритократії, 1870 - 2033» (1958р.). Есе відомого англійського соціолога позначило появу нового суспільно-політичного поняття як «меритократія» або «правління достойних». Саме поняття позначається латинським словом «meritus», що у перекладі означає достойний, гідний та грецького слова «kratos» - влада, правління. Меритократія - форма управління, згідно з якою, керівні пости у державі повинні займати найрозумніші та найздібніші люди, незалежно від їх економічного або соціального стану.

У роботі Майкла Янга, показане футуристичне суспільство, що пережило трансформацію на рубежі XX-XXI. Станова позиція людини у цьому суспільстві визначається тільки коефіцієнтом інтелекту (IQ). Англійський соціолог описує начебто події минулого у майбутньому: починаючи з 1990 років всі, хто став повнолітнім, маючи IQ вище 125 належали до правлячого класу Великобританії.

Аналогічні сюжети були проявлені у американських та західноєвропейській соціологах та політологах Д.Белла, Дж.Гелбрейта, З.Бжезинського, Р.Арона та ін. У роботі «Майбутнє постіндустріальне суспільство» (1973р.), Д.Белл вважав, що політична система меритократії усунить бюрократію, змінивши соціальну структуру суспільства, таких же поглядів дотримувався представник неоконсерватизму З.Бжезинський.

Поява меритократії відбувалася й у емпіричних фактах. Так, у Китаї за часів певних династій використовувалась трьохступенева система іспитів, за допомогою якої відбиралися найрозумніші та найінтелектуальніші претенденти на роль правителя. Думка американських науковців полягає в тому, що у них і на сьогоднішній день існує система меритократії, тому досягнення особистості в американському суспільстві визначається лише здібностями та працьовитістю.

Сьогодні меритократія полягає у: честі, компетентності, здібностях, гідному житті для кожного, культурі знань та інновацій, відповідальності з боку громадян, продуктивної праці, справедливої суспільної конкуренції та ін. В українському суспільстві меритократичні ідеї намагалися впровадити у 2011 році, створивши партію «Меритократична партія України». Але це не набуло значного поширення у суспільстві. Як писав М.Янг: сучасне правління здійснюється не стільки через народ, скільки через найбільш розумну частину народу, що вимагає суттєвих самообмежень з боку влади, а це, у свою чергу, буде здійснено тільки тоді, коли на верхівці влади з'являться совісні та віддані своїй країні лідери.

Науковий керівник: Хомерікі О.А., д. соц. н., професор